

यतु ददावित्यर्थः नोऽस्मान्पालयविति वा पृ पालनपूरणयोः लोह् द्वादित्वाद्धि-
त्वम् अतिपिपत्येति [पा० ७.४.७७.] अभ्यासस्येत्वम् । कीदृशोऽग्निः इष्टः कृत-
यागः । हविः विभक्तिव्यत्ययः हविषा आहुतः समन्तात्तर्पितः । किं च इदं नमः
हविः समिष्टयजुर्लक्षणां देवेभ्योऽर्थायास्तु । कीदृशं स्वगा स्वयं गमनशीलं वि-
भक्तेराकारः ॥ ५७ ॥

XII. यदाकृतात्समसुस्रोद्दो वा मनसो वा सम्भृतं चक्षुषो वा ।

तदनु प्रेतं सुकृतां लोके यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥ ५८ ॥

का० [१८. ६. २२.] हृदयशूलान्ते सुवाहुतीर्जुहोति यदाकृतादिति प्रत्युचमष्टौ ।
साग्निचित्ये मैत्रावरुणनूबन्ध्यावश्यमेका भवति तेन तस्या हृदयशूलसम्बन्धिस-
मिदाधानान्ते कृते यदाकृतादिति प्रत्युचमष्टौ सुवाहुतीर्जुहोतीति सूत्रार्थः ॥ अष्टा-
वृच अग्निदेवत्या विश्वकर्मदृष्टाः आद्या जगती त्रयः पादा एकादशाणां चतुर्थश्च-
तुर्दशाणां । हे ऋविजो यूयं तदनु प्रेतं प्रजापतिकृतं कर्मानुगहृतानुसरत प्रजाप-
तिशरीरादुत्पन्नं यत्कर्म वैदिकं तत्कुरुतेत्यर्थः । तत्र कर्मणि कृते सति सुकृतां
पुण्यवतां लोके उ एवार्थे स्वर्गमेव प्रेत्यनुषङ्गः स्वर्गं गहत । प्रथमजाः पूर्वा-
त्यन्नाः पुराणाः पुरापि नवा अजरामरा ऋषयो यत्र लोके जग्मुः । तत्किं कर्म
यत्प्रजापतेराकृतादभिप्रायात् हृदो वा हृदश्च बुद्धेः मनसः संकल्पात्मकात् चक्षुषः
चक्षुरूपलक्षणम् (55.) चक्षुरादीन्द्रियेभ्यश्च समसुस्रोत् संसृतं प्रसृतम् ब्रह्मणा य-
त्सर्वात्मना सृष्टं कर्म तत्कृत्वा स्वर्लोकं गहतेत्यर्थः । कीदृशं कर्म सम्भृतं सम्भा-
रैः पुष्टं पूर्णसामग्रीकम् ॥ मनःप्रवर्तक आत्मनो धर्म आकृतम् । समसुस्रोदिति
सु गतावित्यस्माच्छब्दं बहूलं हृन्दीति [पा० २.४.७६.] जुहोत्यादिवात् श्लौ द्वि-
त्वम् ॥ ५८ ॥

एतच्च सधस्य परि ते ददामि यमावहृद्विधिं ज्ञातवैदाः ।

अन्वागन्ता यज्ञपतिर्वीऽअत्र तच्च स्म ज्ञानीत परमे व्योमन् ॥ ५९ ॥

तिस्रस्त्रिष्टुभः । सह तिष्ठन्ति देवा यत्रेति सधस्यः स्वर्गः तं प्रार्थयते । हे स-